

Salo

Alhonpelto, Sinivuori ja Falkki arkeologinen valvonta 2016

Teemu Tiainen

Tilaja: Caruna Oy

Sisältö

Perustiedot	2
Yleiskartta	3
Valvonta	3
Menetelmät ja havainnot.....	3
Alhonselto	4
Sinivuori	7
Falkki.....	9
Tulos	12
Lähteet	12

Kansikuva: Maakaapelikaivantoa Falkin länsiosassa. Luoteeseen.

Perustiedot

Alue: Salo Vähä-Pullola, noin 5,5 km Uskelan kirkolta eteläkaakkoon.

Tarkoitus: Valvoa maakaapelioiden koneellista kaivua kivikautisten asuinpaikkojen Alhonselto (mj.tunnus 734010002), Sinivuori (734010001) ja Falkki (734010006) muinaisjäännösalueilla.

Työaika: Maastotyö 13. ja 19.12.2016.

Kustantaja: Caruna Oy.

Tekijät: Mikroliitti Oy, Teemu Tiainen.

Tutkimuslupa: 20.10.2016 (MV/165/05.04.01.02/2016).

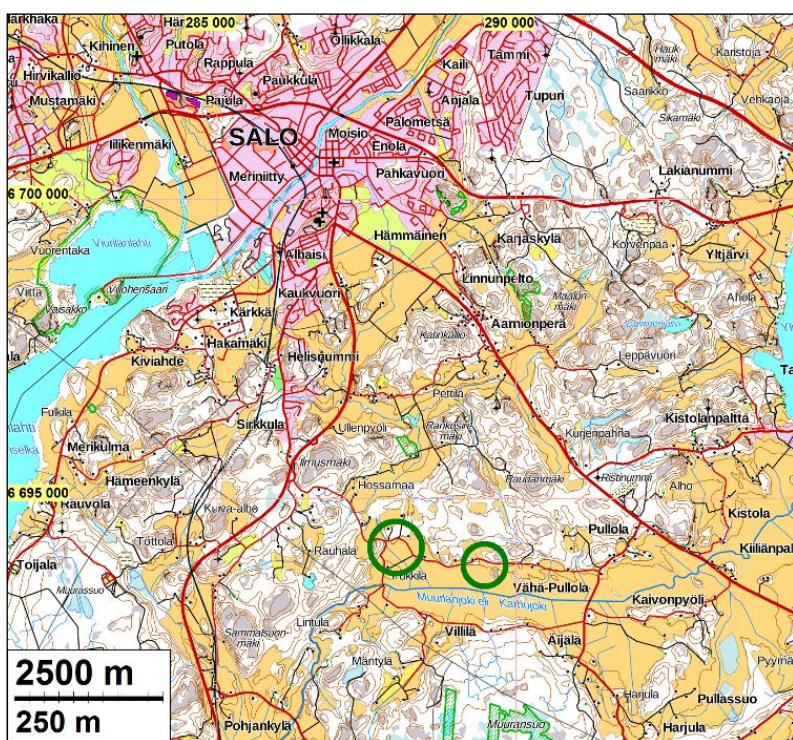
Aiemmat tutkimukset:

Alhonselto: Eeva Raike 2001 inventointi.

Sinivuori: A. M Tallgren 1906 ja 1813 kaivaus, Ville Luho 1945 kaivaus, Anna-Liisa Hirviluoto 1978 ja 1979 kaivaus, Eeva Raike 2001 inventointi ja Jouko Pukkila 2011 inventointi.

Falkki: Ville Luho 1945 inventointi, Eeva Raike 2001 inventointi ja Simo Vanhatalo 2004 koekaivaus.

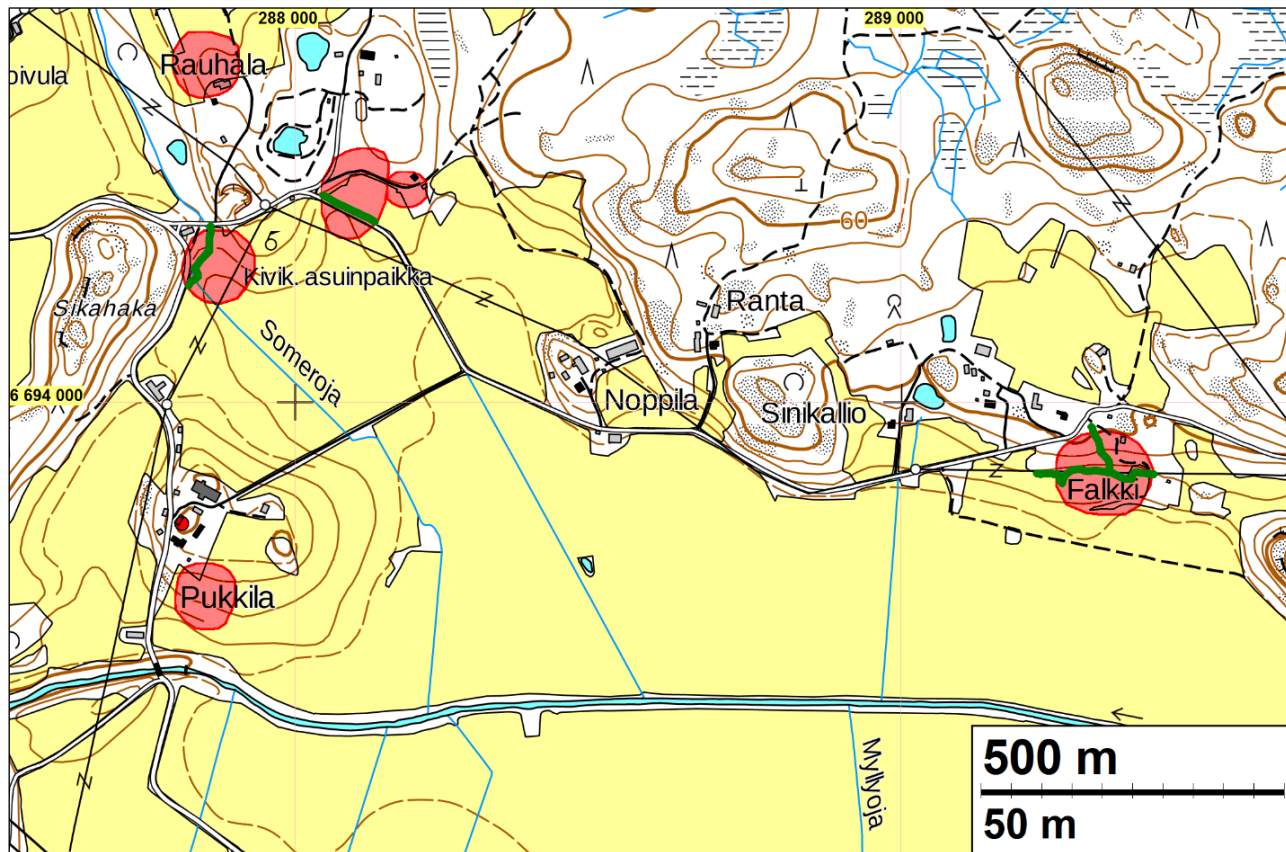
Tulokset: Valvonnan aikana ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

Tutkimusalueet ovat vihreiden ympyröiden sisällä kartan alaosassa.

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (Euref) ellei muuta mainittu. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta syksyllä v. 2016. Muinaisjäännösrekisteri on tarkastettu 10/2016. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä. Kohteiden numerointi on epävirallinen ja vain tämän raportin karttaviitteiksi.

Yleiskartta

Muinaisjäännösalueet on merkattu punaisella. Arkeologisen valvonnan aikana kaivetut maakaapelilinjat on merkattu vihreillä viivoilla kolmelle erilliselle muinaisjäännösalueelle: vasemmalta Alhonselto, Sinivuori, Falkki.

Valvonta

Caruna Oy toteuttaa sähkölinjojen maakaapelointia Salossa. Maakaapelilinjalla on kolme muinaismuistolain suojaamaa kiinteää muinaisjäännöstä, kivikautiset asuinpaikat Alhonselto (mj.tunnus: 734010002), Sinivuori (mj.tunnus: 734010001) ja Falkki (mj.tunnus: 734010006). Varsinais-Suomen maakuntamuseo edellytti 7.6.2016 (Dnro 619-12016) antamassa lausunnossa kaapelikaivutyön tehtäväksi arkeologin valvonnassa mainittujen muinaisjäännösalueiden kohdalla. Caruna Oy tilasi edellytetyn arkeologisen valvonnan Mikroliitti Oy:ltä.

Museovirasto myönsi tutkimusluvan valvonnassa kaivettaville muinaisjäännösalueilla 20.10.2016 (MV/165/05.04.01.02/2016). Teemu Tiainen valvoi maakaapeleiden kaivutyötä kyseisillä muinaisjäännösalueilla 13. ja 19.12.2016 tutkimuksen kannalta hyvissä sääolosuhteissa.

Menetelmät ja havainnot

Kaapelioijat kaivettiin kaivinkoneella ohuina kerroksina, arkeologin jatkuvassa valvonnassa. Kivipakan pakkasjakson vuoksi pellon pintakerros oli jäässä, mistä syystä kaivetun ojan pinta lohkesi pois 10-25 cm:n paksuisena kerroksena. Kaivannosta tehtiin havaintoihin tällä ei ollut

merkitystä, koska jäänyt kerros oli muokattua peltokerrosta. Tarvittaessa kaivannon pohjaa ja leikkauksia puhdistettiin esille lapiolla tai lastalla. Kaapelikaivannon leikkaukset ja kaivetut maakat tarkastettiin silmänvaraisesti.

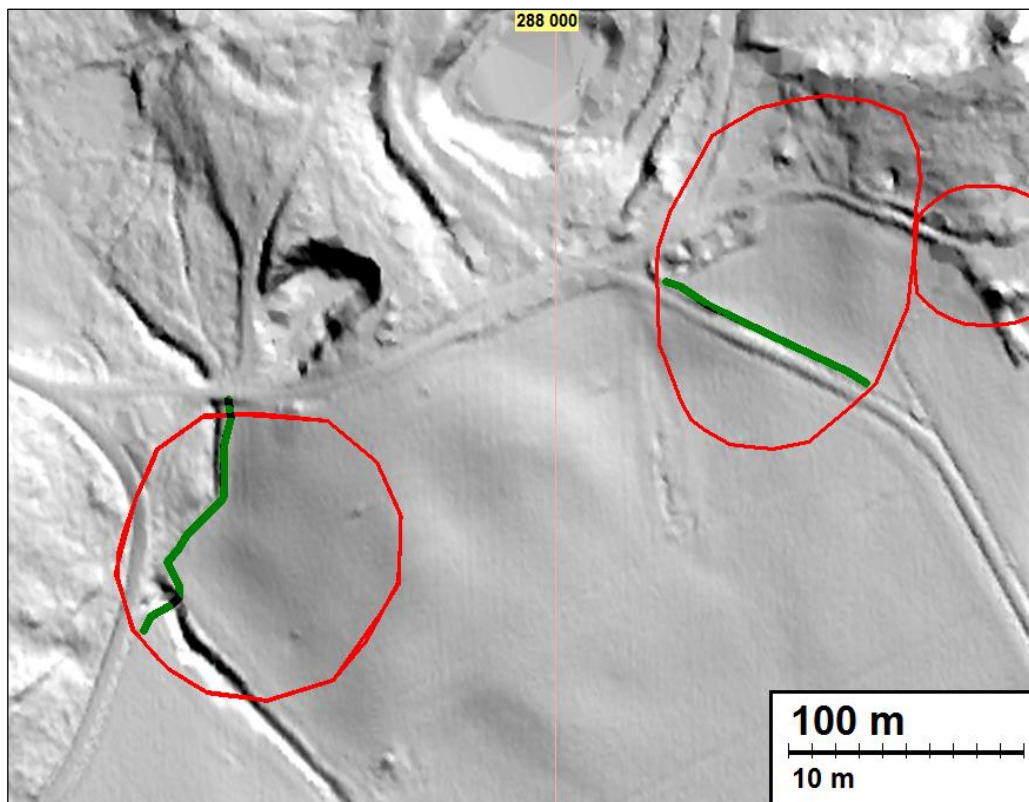
Kaapelioiden leveys oli yläreunassa 40-90 cm. Kaapelioiden syvyys oli 60-100 cm, pohjalta ojien leveys oli 25-40 cm. Kaapelioiden leveyden ja syvyyden vaihtelut johtuivat käytetyn kauhan leveydestä, maalajista sekä (Falkin alueen) suurista maakivistä/kalliosta.

Alhonselto

Muinaisjäännösalueet on merkattu punaisilla viivoilla. Vihreät viivat osoittavat valvonnassa kaivetut kaapelioijat. Vasemman puoleinen muinajäännösalue on Alhonselto, oikealla Sinivuori..

Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittu maastomalli. Muinaisjäännösalueet on merkattu punaisilla viivoilla, valvonnan aikana kaivetut kaapeliojat vihreillä viivoilla. Vasemmalla Alhonpelto, oikealla Sinivuori.

Alhonpelto nimisen kiinteän muinaisjäännöksen kohdalla kaapeliojaa kaivettiin noin 105 metrin matkalle. Kaapelioja sijoittuu muinaisjäännöksen länsiosaan kutakuinkin pohjois-etelä suuntaisesti. Valvonnassa kaivettu kaapelioja sijoittui kokonaisuudessaan pellon reunaan Somerojan itäpuolelle.

Vasen: kuvan etualalla valvonnassa kaivetut kaapeliojan eteläpää, taustalla näkyy Somerojan eteläpuolella oleva hiekkaisempi alue. Lounaaseen. Oikea: valvonnassa kaivetun kaapeliojan eteläosaa, ojan alaosaan erottuu selvästi tumma, orgaanisen aineksen sekainen kerros.

Eteläpäästä valvonnassa kaivettu kaivanto alkoi Somerojan kohdalta. Somerojan eteläpuolella kaapeli oli jo laskettu maahan ja kaapelioja täytetty, mutta alueella pystyi tekemään pintapöimintää myllätyn maan alueella. Maalaji Somerojan eteläpuolella on hiekkaa – hietaa. Ojan pohjoispuolella peltokerroksen paksuus on 25-35 cm. Peltokerroksen alla on ohut karkean hiekan/soran kerros, minkä alla on tumma, orgaanisen aineksen sekainen hiesu/savi.

Valvonnassa kaivetun kaapeliojan puolivälissä (N 6694241 E 287849) maalaji peltokerroksen alla muuttui soraksi. Sorakerroksen paksuus on noin 30 cm. Soran alta paljastui tumman harmaa hiesu/savi.

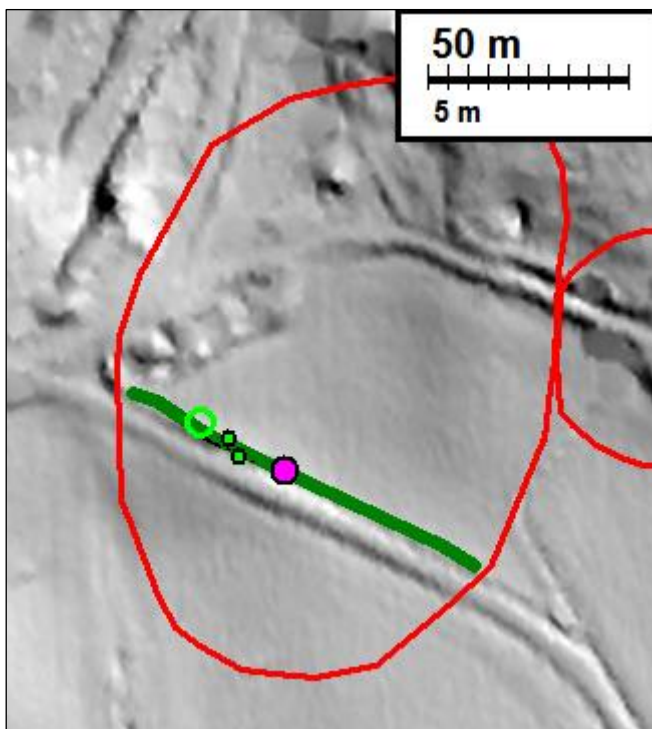

Vasen: kaapeliojan keskiosaa: peltokerroksen alla on sorakerros. Oikea: kaapeliojan pohjoisosaa, missä peltokerros on paksuun.

Valvonnassa kaivetun kaapeliojan pohjoispäässä sorakerrosta ei enää havaittu. Jopa 50 cm paksun peltokerroksen alla tällä osalla kaivantoa havaittiin karkean hiekan ja hiedan sekainen kerros.

Alhompellon alueella ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä. Eteläosassa valvonnassa kaivettu osuus on ilmiselvästi veden vaivaamaa kosteapohjoista maata (tumma savinen orgaanisen aineen sekainen pintamaaperä). Kaapelikaivannon keskiosasta havaittu sorakerros on syntynyt ilmeisesti muinaisrantaan, jolloin rantavesi on huuhtonut paikalta hienomman maa-aineksen. Kaapelikaivannon pohjoisosan paksun peltokerroksen selittänee sen sijainti rinteessä. Peltokerrosta on valunut kohdalle ylempää rinteestä. Alueen topografian perusteella kivikautisen asuinpaikan sijainniksi sopisi hyvin muinaisjäännösalueen keski- ja itäosa. Näillä kohdilla maa nousee alueen länsiosasta (tämä näkyy hyvin laserkeilausaineistosta laaditussa maastomallissa), eikä se todennäköisesti ole yhtä kosteapohjaista kuin muinaisjäännösalueen länsiosassa.

Sinivuori

Maanmittauslaitoksen laserkeilausaineistosta laadittu maastomalli. Muinaisjäännösalueet on merkattu punaisella viivalla, valvonnan aikana kaivettu kaapelioja vihreällä viivalla. Kaapeliojan länsipuolen kirkkaan vihreä ympyrä (N 6694333 E 288064) osoittaa paksuimman hiilikeskittymän, kirkkaan vihreät pisteet osoittavat pienemmät hiilihavainnot (N 6694325 E 288073 ja N 6694329 E 288071). Vaalean punainen pallo (N 6694333 E 288064) osoittaa peltokerroksen alla olevan hiekkakerroksen hiipumisen: pallon länsipuoli on hiekkaisemman maan aluetta.

Sinivuoren kohdalla kaapeliojaa kaivettiin valvonnan yhteydessä noin 95 metrin matkalta. Kaapelioja kaivettiin Noppilantien pohjoispuolelle, pellon reunaan. Lännestä aloitetun kaivannon maalaji oli (peltokerroksen jälkeen) kivetön hiekka noin 43 metrin matkalta kaivannon länsipäästä (katso kartta yllä). Hiekkaisemman alueen jälkeen maanpinta laski selvästi, joskin kyseinen lasku ei näy peruskartan korkeuskäyrillä. Maanpinnan laskun jälkeen maalaji peltokerroksen alla muuttui hienojakoisemmaksi, hiekkasta hiedaksi. Paksuimmillaan 25 cm paksun hietakerroksen alla oli savi.

Vasen: Kaivinkone siinä kohdalla peltoa, missä maanpinta laskee ja maalaji peltokerroksen alla muuttuu vähemmän hiekkaiseksi. Itäkaakkoon. Oikea: kaivetun linjan länsipäässä maalaji peltokerroksen alla on hiekka. Peltokerroksessa on näkyvillä hiilen ja tiilen muruja.

Peltokerroksen paksuus kaivetulla linjalla oli noin 30-50 cm. Peltokerroksesta havaittiin jonkin verran modernia roskaa, hiiltä sekä tiilen kappaleita. Nämä havainnot keskittyivät kaivetun linjan länsiosaan, hiekkaisemman maan alueelle.

Kaapeliojan länsiosassa havaittiin kolmessa kohtaa hiilikeskittymä peltokerroksen ja sen alla olevan hiekan rajalta (katso kartta yllä). Läntisin havaituista hiilikeskittymistä on myös levein:

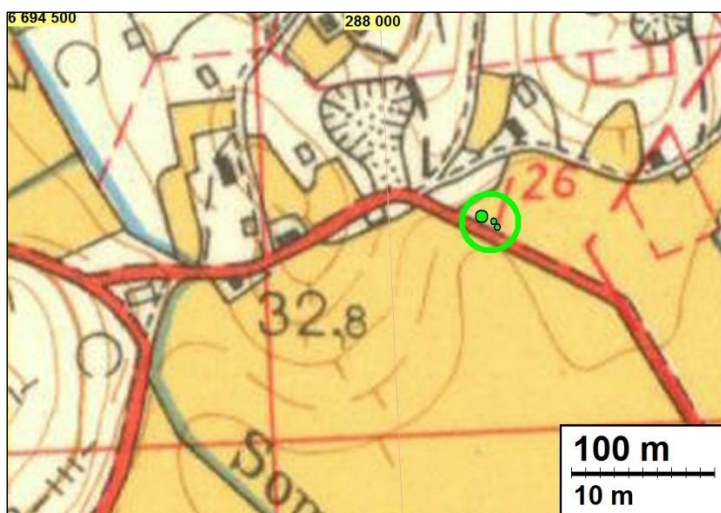
hiiltä oli näkyvissä noin 3 metrin matkalla kaapeliojan eteläprofiilissa, epätasaisena kerroksena 30-40 cm maanpinnasta. Tämän hiilikerroksen paksuus vaihteli 3 ja 25 cm:n välillä, välillä kadoten kokonaan. Tästä itään havaitut kaksi hiilikeskittymää ovat noin 80 cm leveitä ja maksimissaan 10 cm paksuja. Itäisin havaittu hiilikeskittymä oli havaittavissa kaapelikaivannon molemmissa profiileissa – keskimäinen hiilikeskittymä näkyi vain kaivannon pohjoisprofiilissa. Hiilikeskittymistä havaittiin vain hiiltynyttä puuta sekä nokea.

Noin 43 metrin kohdalla (kaivannon länsipäästä itään) maanpinta laskee. Maalaji peltokerroksen alla muuttuu tästä itään päin mentäessä hiekasta hiedaksi ja hiedan alla saveksi.

Ylävasen: pohjoisin kaapelikaivannosta havaittu hiilikeskittymä kaivannon eteläprofiilissa. Yläoikea: sama kuin ylävasen. Vasen: keskimäinen havaittu hiilikeskittymä kaivannon pohjoisprofiilissa.

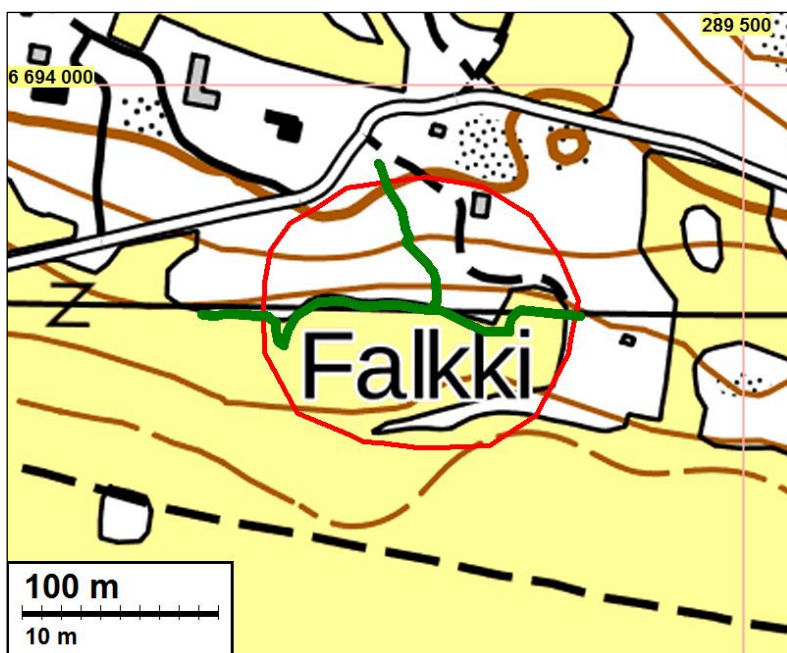
Kaapelikaivannon länsipään hiilikeskittymät tulkittiin modernin pellonmuokkauksen aikana peltokerroksen alaosaan joutuneeksi palojätteeksi. Hiilen kappaleet olivat hyvin ”napakoita” eikä nokimaa hiilen kappaleiden välissä ollut huuhtoutunut vielä syvemmälle hiekkaan. Vuoden 1964 peruskartalla tai 1840-luvun pitäjänkartalla paikalle ei ole merkattu latoja tms. Vanhalla peruskartalla näkyy kuitenkin hiilikohdan pohjoispuolella, noin 40 metrin etäisyydellä, kaksi rakennusta, joita ei nykypäivänä paikalla ole. On mahdollista, että hiilikeskittymät ovat näiden rakennusten levitetyjä purku/palojätteitä.

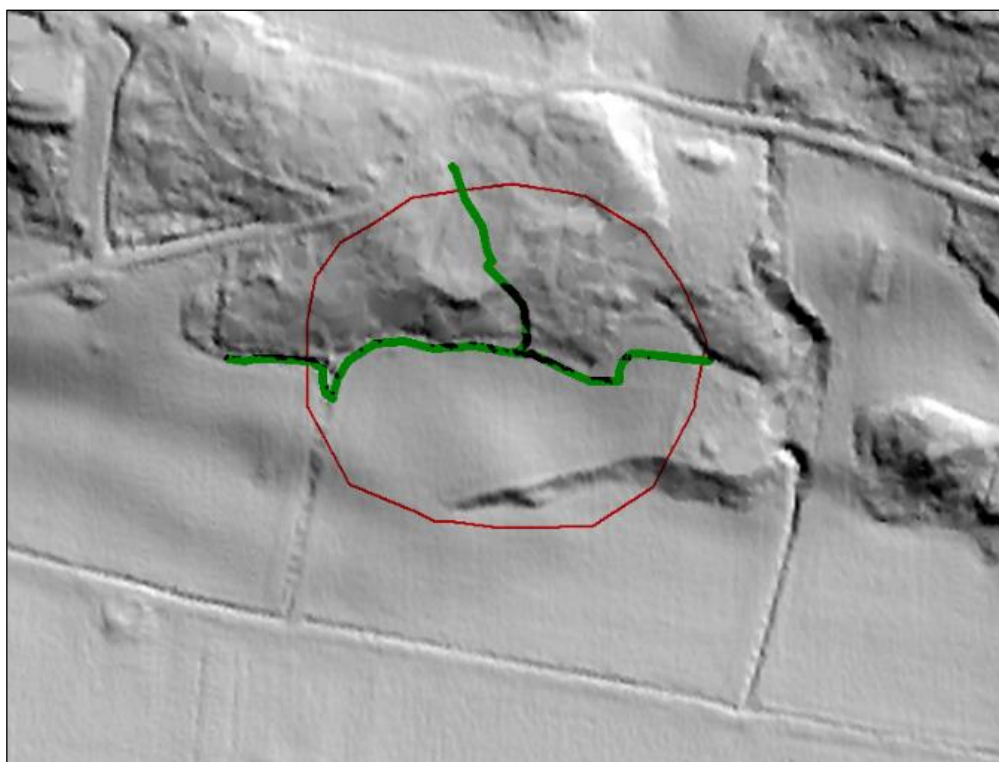
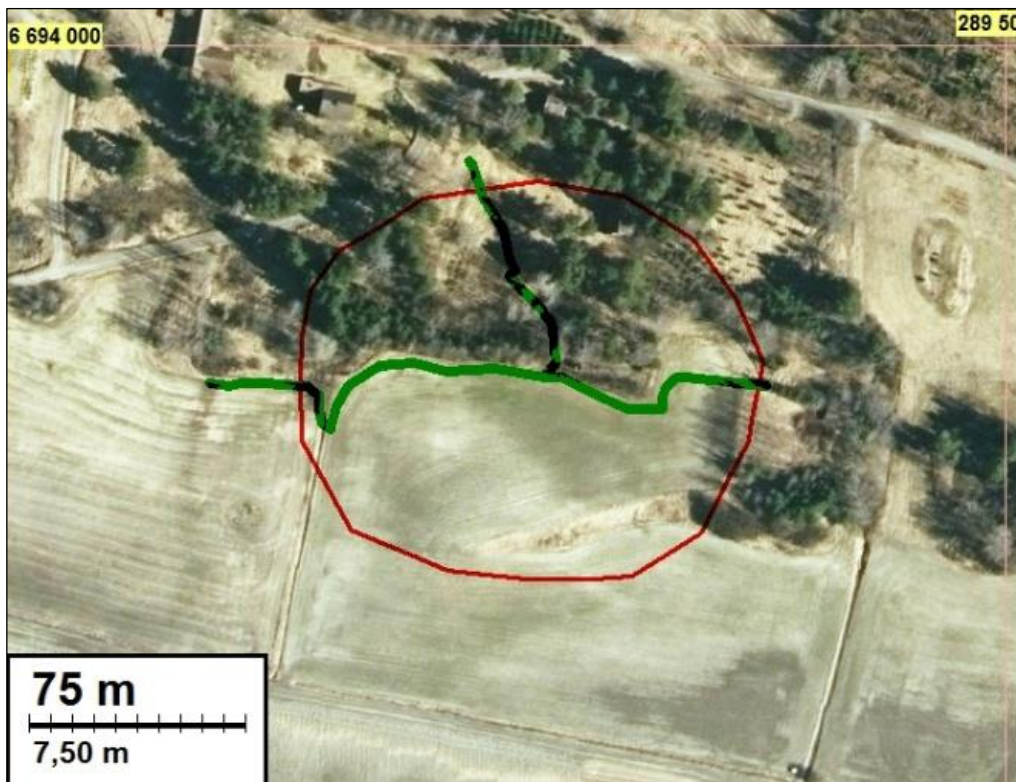
Vasen: Ote vuoden 1964 peruskartasta. Hiilikeskittymät on merkattu kirkkaan vihreillä pisteillä kirkkaan vihreän ympyrän sisään. Niistä pohjoiseen on merkattu kaksi rakennusta, mitä ei paikalla nykypäivänä enää ole. Alla: valmis kaapelikaivanto kohteella Sini-vuori.

Falkki

Falkin muinaisjäännösalue on rajattu punaisella viivalla. Valvonassa kaivetut kaapeliojat on merkattu vihreillä viivoilla..

Falkin muinaisjäännösalueella valvotun kaapelikaivannon kokonaispituus oli noin 275 metriä. Kaivanto tehtiin kaksiosaisesti siten, että sen itä-länsi suuntainen osuus kulki pellon ja metsän rajassa, pellon puolella noin 195 metrin matkalla. Toinen kaivanto oli kutakuinkin pohjois-etelä suuntainen. Tämän kaivannon pituus oli noin 80 metriä ja se sijoittui eteläosastaan metsäiseen rinteeseen ja pohjoisosastaan tasaiselle niitylle.

Vasen: valvonnassa kaivetun alueen itäisin kohta. Länteen. Oikea: valvonnassa kaivetun alueen pohjoisin kohta. Etelään.

Pohjois-etelä suuntaisen kaapeliojan pohjoisosa sijoittuu tasaiselle niittymaalle. Maalaji noin 30 cm paksun multakerroksen alla oli noin 10 cm:n paksuinen hietta, minkä alla oli savi. Alue vaikutti varsin sekoittuneelta – multakerroksesta havaittiin muovi- yms. muuta modernia roskaa. Tämän kaapeliojan 30 eteläisintä metriä sijoittui metsäiseen rinteeseen. Maalaji rinteessä oli kivinen ja lohkareinen hiekka. Kaapelioja jouduttiin kivien vuoksi kaivamaan mutkille ja tavoitetyvyyttä matalammaksi.

Vasen: pohjois-etelä suuntaisen kaivannon keskiosaa. Peltokerroksessa näkyy muovin riekale. Oikea: saman kaivannon kivistä eteläosaa. Kaakkoon.

Itä-länsi suuntaisen kaapeliojan länsipään maalaji (noin 30 cm:n paksuisen peltokerroksen alla) oli hiesun sekainen savi. Noin 45 metriä valvonnassa kaivetun alueen länsipäästä itään maalaji peltokerroksen alla muuttui kuivemmaksi ja edelleen tästä noin 10 metriä idempänä (N 6693889 E 289276) maalaji muuttui hiedan ja hiesun sekaiseksi hiekkamoreeniksi. Tästä edelleen itään, valvotun kaapelikaivannon loppuun saakka, maalaji pystyi samanlaisena: 20-45 cm paksun peltokerroksen alla oli hiesu ja hietapitoista maata sekä paikoitellen hiekkamoreenia.

Vasen: kaapelikaivannon länsiosaa, missä peltokerroksen alapuolinen savinen maa (kaivannon tummempi pohja) vaihtuu kuivemmaksi (kaivannon vaaleampi pohja). Koilliseen. Oikea: kaapelikaivannon itäosaa. Kaivannon pohjoisprofiilissa lapion takana erottuva ruskeanpunainen maakerros on luontainen hiesun ja moreenikerroksen väliin syntynyt saostumiskerros.

Vasen: kaapeliojan itäosaa. Ojan profiilissa näkyy selvästi peltokerroksen alla olevat lajittuneet maalajikerrokset. Oikea: kaapelikaivannon keskiosaa, missä kaksi kaivantoa yhdistyy.

Tulos

Valvonnan aikana kaivetuista kaapeliojista ei havaittu merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä.

13.1.2017

Teemu Tiainen

Lähteet

Arkistolähteet:

Pitäjänkartta 2021 11 Uskela. Uskelan alueen pitäjänkarttoihin ei ole merkattu kartoitus- tai piirtovuotta. Pitäjänkartat on tehty 1840-luvulla. Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto. Kansallisarkisto

Raike, Eeva 2001. Salon kaupungin arkeologinen inventointi 2001. Turun maakuntamuseo. Museoviraston arkisto.

Vanhatalo, Simo 2004. Salo Falkki. Kivikautisten löytöpaikkojen ympäristön koekaivaus. Museovirasto. Arkeologian osasto, koekaivausryhmä II. Museoviraston arkisto.

Painetut lähteet:

Peruskartta 2021 11 Salo. Maanmittaushallitus 1964.